

Borovice limba (Pinus cembra)

Čeleď borovicovité

*Jehlice borovice limby**

POPIS

- ♦ jehličnatý strom vejčitého tvaru (habitu), který dorůstá výšky 18-22 m
- ♦ roste osamoceně
- ♦ koruna je hustá, má vejčitý tvar a dosáhne až téměř k zemi
- ♦ má stříbřitě zelenomodré jehlice, dlouhé 6–12 cm a široké 1 mm, které jsou hustě nahloučené po pěti ve svazečku a neopadávají. Na vnitřní straně mají bělavý pásek
- ♦ samčí květy jsou zpočátku červenofialové, když se otevřou zežloutnou, samičí květy bývají červené. Borovice limba kvete od června do července
- ♦ vejcovité šišky, které se skoro vůbec nerozevírají, jsou dlouhé 5-8 cm a široké 4-5 cm. Když jsou nezralé mají nafialovělou barvu, postupně zhnědnou
- ♦ semena jsou červenohnědá a nemají křídélko. Jsou jedlá a obsahují velké množství oleje
- ♦ borovice limba je velmi mrazuvzdorná, snáší teploty až $-60\text{ }^{\circ}\text{C}$.

STANOVIŠTĚ

Vyhledává kyselé půdy, světlá místa vysokých hor podél horní hranice lesa v pásmu klečí

ROZŠÍŘENÍ

Původně rostla v Alpách (JV Francie, J Švýcarsko, S Itálie, Z Rakousko) a v Karpatech (S Slovensko, JZ Ukrajina, S Rumunsko). U nás bývá vysazována hlavně v parcích. Ve volné přírodě je dřevinou chráněnou

ZAJÍMAVOSTI

Borovice limba...

... se nejbližší od nás dochovala ve svém přirozeném prostředí ve Východních a Západních Tatrách

... roste velmi pomalu, svůj růst dokončuje až ve věku 400 let. V přírodě se vyskytují limby staré přes tisíc let

... někdy se jí říká také borovice cembra, což je původně italské označení, které se dodnes dochovalo v latinském názvu stromu

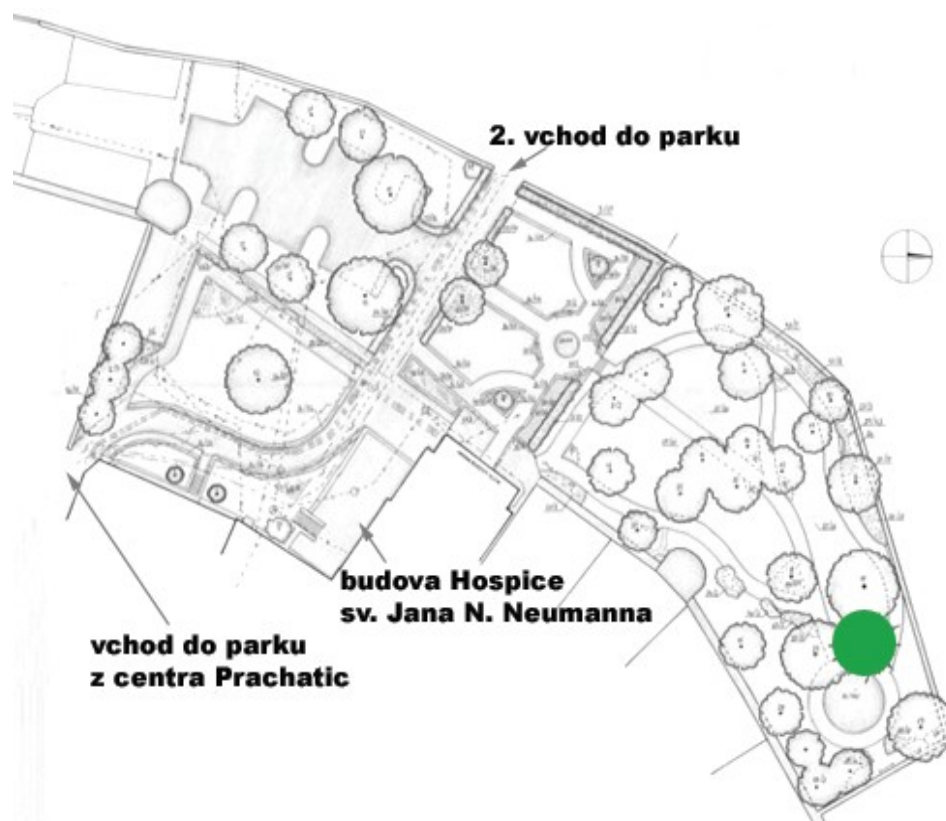
... z jejího dřeva se dříve vyráběl nábytek

...limbové oříšky (semena) jsou v Rusku (hlavně v oblasti Sibiře) sbírány jako potravina

...semena borovice limby často roznáší pták ořešník, který má k jejich vyzobávání ze šišek přizpůsobený zobák

...na Slovensku se věřilo, že pokud bude mít nastávající nevěsta vyrobenou truhlu z limbového dřeva, bude nové manželství šťastné. Kolébka z limby zase měla zahánět od dítěte zlé duchy

KDE V PARKU POROSTE BOROVICE LIMBA

ZAMATOVALI JSTE SI ?

Jaký budeme mít letopočet až bude borovice limba, kterou v parku vysadíte, dospělá ?

V jakých horách ji najdeme v přírodě ?

Při jaké teplotě jí začne být zima ?

Jak poznáme její jehlice a šišky ?

Čím jsou zajímavá její semínka?

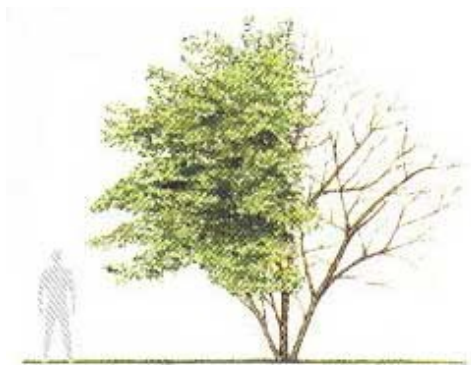
Který pták si její semínka obzvlášť oblíbil?

Jak může být vysoká?

**Zdrojem obrazových podkladů je kniha: Coombes, A.J. 1992: Stromy. Vydavatelstvo OSVETA, edice Pouhým okem.*

Muchovník Lamarckův

(Amelanchier lamarckii)
Čeled' růžovité

*Kvetoucí větévka muchovníku**

POPIS

- ♦ listnatý opadavý keř, který se široce větví a dorůstá výšky 12 m
- ♦ kůra je hladká zabarvená došeda
- ♦ mladé listy pokrývají jemné hedvábné chloupky, jejich okraje jsou mírně zubaté a tvar vejčitý až eliptický. Dosahují délky 7,5 cm a šířky 4 cm. Na podzim vytvářejí celou řadu barevných odstínů (od žluté, přes oranžovou, červenou až po zelenou).
- ♦ květy, které tvoří hrozen (cca 7 cm dlouhý) jsou složeny z 5 úzkých bílých korunních lístků. Muchovník kvete od dubna do května. Květy nikdy nepozorujeme po celé délce větví, vždy jen na jejích koncích
- ♦ kulovité, zhruba centimetrové plody podobné borůvkám mají tmavě purpurovou barvu, nasládlou a šťavnatou chuť. Radíme je mezi malvice. Dozrávají v srpnu.
- ♦ velmi špatně snáší teploty nižší než - 25 °C

STANOVIŠTĚ

Vyhovují mu hluboké, živinově bohaté, spíše kyselé půdy. Nikdy neporoste v trvalém stínu a na vápnatých půdách, má rád slunce nebo polostín. Je velmi dekorativní, oblíbený v moderních parcích a rozlehlých skalkách

ROZŠÍŘENÍ

Pochází ze Severní Ameriky

ZAJÍMAVOSTI

Muchovník Lamarckův ...

... jeho druhový název « Lamarckův » byl převzat ze jména knížete Jean-Baptiste de Monet z Lamarcku, což byl slavný francouzský přírodovědec 18. a 19. století

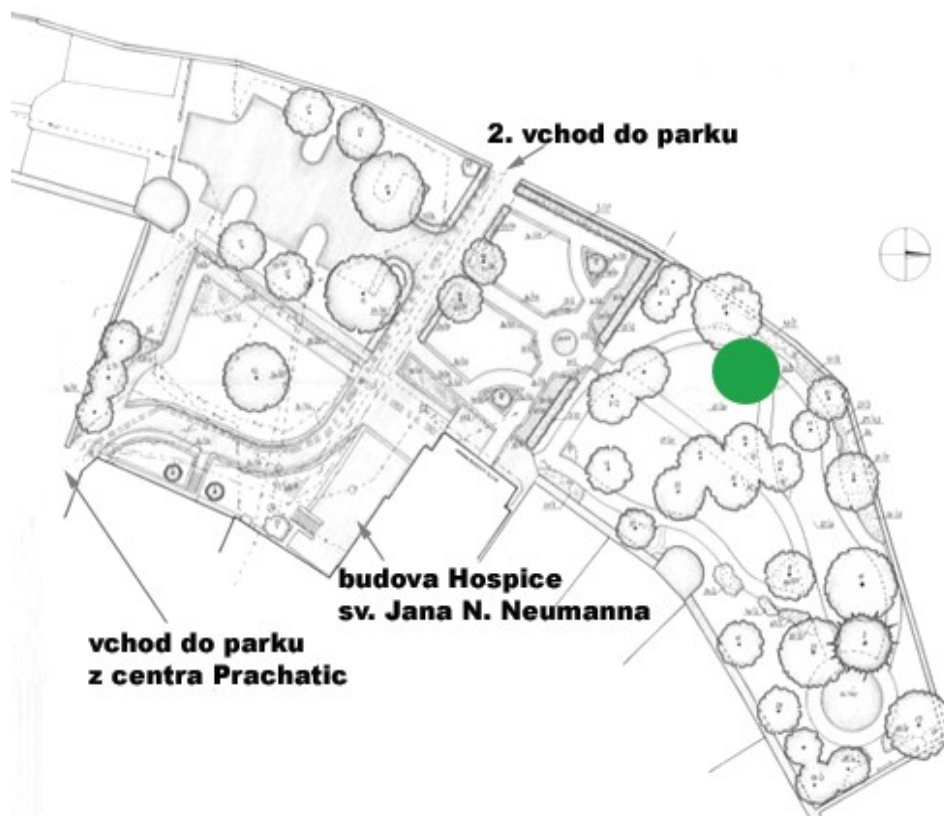
... severoameričtí indiáni sušili plody muchovníku na přímém slunci, tak se jim podařilo je uchovat do zimního období. Obvykle je pojídali spolu se sušeným bizoním masem. V Kanadě jsou tyto plody oblíbené i dnes a stávají se nedílnou součástí tamních omáček

... listy jsou nejprve bronzového zabarvení a až postupně přecházejí do tmavězeleného odstínu

... není původním samostatným druhem, ale přirozeným křížencem dvou severoamerických stromů muchovníku kanadského a muchovníku hladkého. K oběma druhům má tak blízko, že bývá někdy velmi obtížné ho od nich spolehlivě odlišit

KDE V PARKU POROSTE MUCHOVNÍK LAMARCKŮV

ZAMATOVALI JSTE SI ?

Jak jsou listy muchovníku zabarvené během roku a jak na podzim?

Na jakých stanovištích a při jakých teplotách muchovník neporoste?

Co víte o jeho původu?

Jak vypadají květy muchovníku? Uvidíme tento keř kvést v březnu?

Jak poznáte jeho plody?

Jaký je jeho rodový a druhový název?

Který náš keř je s ním (podle příslušnosti ke stejné čeledi) příbuzný?

*Zdrojem obrazových podkladů je kniha: Coombes, A.J. 1992: Stromy.

Kaštanovník jedlý (Castanea sativa)

Čeleď bukovité

Plod a květ kaštanovníku*

POPIS

- ♦ listnatý opadavý strom, který je až 30 m vysoký a větví se nízko nad zemí
- ♦ koruna stromu je kulatá a velmi rozložitá
- ♦ kmen má hnědočernou kůru (borku), ta je nejprve šedohnědá a hladká a tím, jak strom stárne, postupně zčerná a utvoří se v ní rýhy ve tvaru spirál, obvod kmene je ve spodní části obvykle 2 m, může být ale i 10 m
- ♦ listy jsou tmavě zelené, lesklé, tuhé, až 25 cm dlouhé, dopředu zašpičatělé. Čepel listů má pilovitý okraj
- ♦ samčí květy jsou dlouhé 15 cm a mají žlutou barvu, označujeme je jako jehnědy, nachází se ve svazečcích po 10-25. Samičí květy nelezeme hned pod květy samčími, jsou po dvou nebo po třech. Kaštanovník jedlý kvete od června do července
- ♦ jedlé plody (nažky), které vyrůstají z jehněd, jsou uzavřeny v hustě ostnitým obalu, kterému říkáme čiška, tento obal po dozrání plodů puká. V každé ježaté čišce bývá 2-5 semen
- ♦ kaštanovník začíná plodit ve věku 15 až 40 let

STANOVIŠTĚ

Vyhledává stinná svažitéjší místa v teplejším podnebí. Vyžaduje hluboké, na minerály bohaté, nevápnité a čerstvě vlhké půdy

ROZŠÍŘENÍ

Roste v celé jižní Evropě v oblasti Středozemního moře, v severní Africe a v západní Asii (Malá Asie a Kavkaz). Úplně původně však rostl jen v jihovýchodní části Evropy (v Turecku), odkud se postupně rozšířil. U nás je kaštanovník nepůvodní (introdukovaný) a občas bývá pěstován v teplejších oblastech. Skupinám pěstovaných kaštanovníků se říká kaštánky.

ZAJÍMAVOSTI

Kaštanovník jedlý ...

... má velice tvrdé trvanlivé dřevo, které je vhodné a žádané při výrobě nábytku
... dožívá se zhruba 500 let, ale za dobrých podmínek může dosáhnout věku až 2000 let

... z Itálie ho po celém Středomoří rozšířili Římané

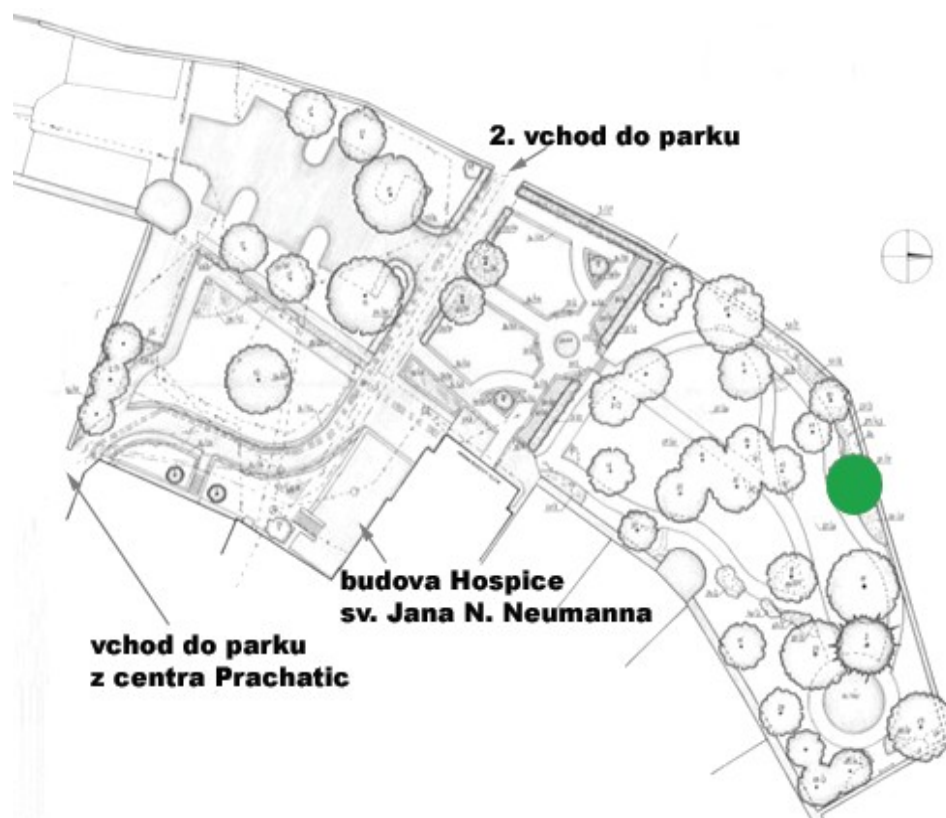
... v léčitelství se uplatňují plody, listy a kůra. Kůra a kaštiny působí protiprůjmově, listy se užívají při astmatu, usnadňují vykašlávání

... v současné době často trpí rakovinou kůry, která byla do Evropy zavlečena z Asie kolem roku 1900

... rostl v prehistorických dobách (ve třetihorách) na našem území, díky výrazným změnám podnebí však vyhynul

... v některých zemích se rozemletím jeho plodů získává mouka, ze které se pečou chléb a pečivo, z plodů se vyrábějí také různé krémy, zmrzliny nebo se přidávají do jogurtů, paštik, nádivek a omáček

KDE V PARKU POROSTE KAŠTANOVNÍK JEDLÝ

ZAMATOVALI JSTE SI ?

Co je borka a jak se mění její barva během života kaštanovníku? Jak podle ní poznáme starý kaštanovník?

Když kaštanovník vysadíme v roce 2006, v jakém roce bude mít nejdříve první plody?

Co jsou to kaštánky, kaštiny, jehnědy a číšky?

Odkud se kaštanovníky dostaly do Evropy a kdo je po Evropě rozšířil?

Je kaštanovník ceněný v léčitelství? Jestliže ano, proč?

Je požívání kaštanů životu nebezpečné?

Podle čeho poznáte list kaštanovníku?

*Zdrojem obrazových podkladů je kniha: Coombes, A.J. 1992: Stromy.

Dřín obecný (Cornus mas)

Čeled' svídotivé

Květy, plody a listy dřínu

POPIS

- ♦ listnatý opadavý keř kulovitého tvaru, který dorůstá výšky až 6 m
- ♦ koruna je rozvolněná, v průměru může mít 10 m
- ♦ kůra je tmavohnědá, rozbrázděná a tenká
- ♦ květy jsou sytě žluté, pohromadě po 18-30 na krátkých bezlistých větévkách, říkáme okolíky. Dřín obecný kvete od února do dubna, ještě než se objeví první listy
- ♦ listy jsou vejčité a zašpičatělé. Na rubu mají chomáčky bílých chloupků
- ♦ plody (peckovice) mají červenou barvu a jsou jedlé, říkáme jim dřínky. Zrají v od května do září, v každém plodu je velká dvousemenná pecka

STANOVIŠTĚ

Vyhledává teplé, výslunné, křovinaté stráně nebo skalnaté svahy a lesní okraje s kamenitými mělkými vápenitými půdami

ROZŠÍŘENÍ

Roste v pásu, který začíná v jižní Evropě a sahá až po střední Německo, severní Čechy, střední Moravu, pokračuje na jihozápadní Ukrajinu, Krym, Kavkaz a do Malé Asie. V České republice se přirozeně vyskytuje hlavně ve středních Čechách (v Českém krasu, Dolním Povoltaví a Českém středohoří). U nás je dřín chráněným druhem

ZAJÍMAVOSTI

Dřín obecný ...

... dobře snáší znečištěné ovzduší

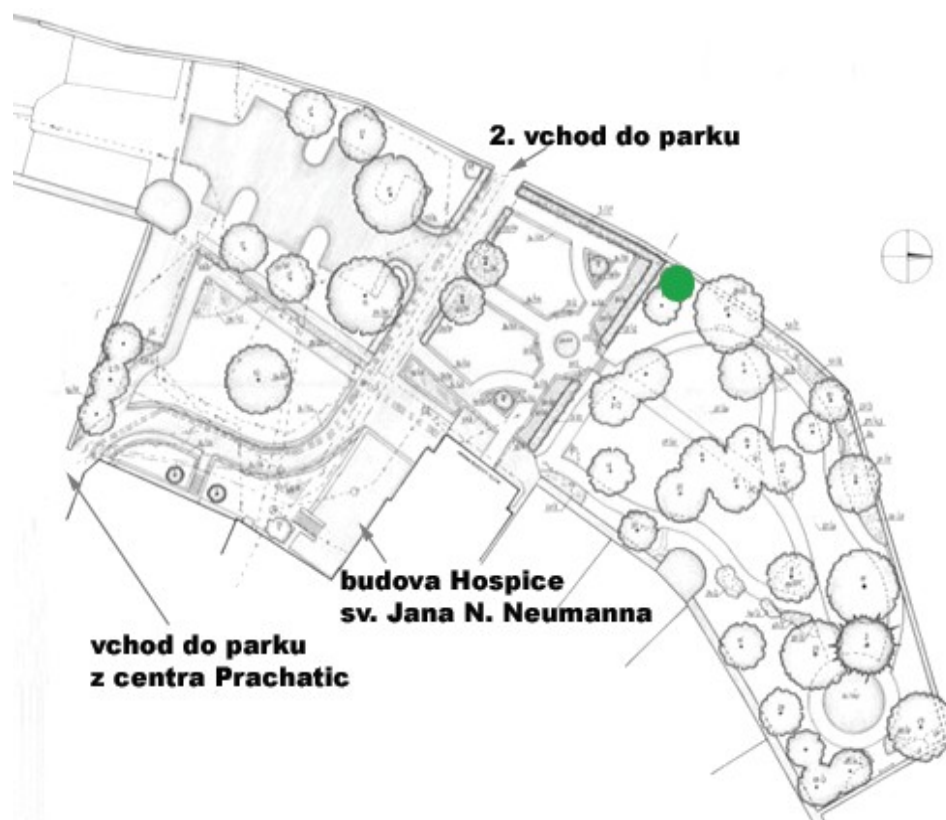
... dřínky, které se dnes využívají k přípravě zavařenin, džemů, likérů a ovocných vín se ve starověku sušily na slunci a pojídaly jako sušené ovoce

... plody dřínu obsahují hodně vitamínu C

... dřevo dřínu je velice tvrdé, jeho předností je, že se dobře leští, proto se z něho dřívě vyráběly užitkové (např. člunky na tkaní) i ozdobné předměty. Říkalo se, že dřevo dřínu je tvrdé jako roh nebo paroh (latinsky cornus), proto slovo Cornus zůstalo dodnes zachováno v latinském názvu dřínu

... borka (kůra) dřínu uvolňuje látky, kterým říkáme třísloviny. Ty dřívě napomáhali vyhlazování a napínání zvířecích kůží

KDE V PARKU POROSTE DŘÍN OBECNÝ

ZAMATOVALI JSTE SI ?

V jaké části roku uvidíme kvést dřín a kdy můžeme sbírat jeho plody?

Jak říkáme správně plodům dřínu?

Jaký vitamín je nejvíce obsažen v jeho plodech?

Kde v České republice najdeme keře dřínu ve volné přírodě?

Čím je zajímavé dřevo dřínu?

Na jakém stanovišti bychom dřín hledali?

Jaké látky uvolňuje borka dřínu a k čemu tyto látky dřívě sloužily?

Líska turecká (Corylus colurna)

Čeľad' břízovité

*Jehnědy a listy lísky**

POPIS

- ♦ listnatý opadavý vzpřímený keř, který dorůstá výšky 25 m
- ♦ koruna je jehlancovitá, v průměru může mít 7 m
- ♦ kmen je rozdvojený
- ♦ široké listy mají vejčitý tvar, u řapíku jsou srdčité. Celý list je dlouhý 8-12 cm, z toho samotný řapík je dlouhý 2-4 cm
- ♦ rostlina ke jednodomá, to znamená, že na jednom keři jsou pospolu květy samčí i samičí. Samčí květy jsou nepřehlédnutelné, označujeme je jako jehnědy, mají žlutou až světle hnědou barvu a jsou 6-12 cm dlouhé. Naopak samičí květy jsou drobné a pupencovité, většinou po dvou. Líska turecká kvete od února do dubna, aby stihla odkvést dříve než vyrostou listy
- ♦ plodům říkáme oříšky, jsou velké až 2 cm, jedlé a velice chutné. Zrají od září do října a bývají upevněné v obalu, který vzniká srůstem listenců. Každý obal má roztržené okraje a ukrývá 2-5 oříšků hnědé barvy
- ♦ dobře odolává mrazu (až do -30°C)

STANOVIŠTĚ

Vyhledává suchá stinná místa. Je odolná, nevádí jí návětrí.

ROZŠÍŘENÍ

Pochází z horských lesů východní Asie, kde je kolébka všech druhů lísek. Odtud se postupně rozšířila do Střední Asie, do Turecka a na Balkánský poloostrov, kde vytvářela mohutné, planě rostoucí stromy. Šíření lísek napomohl v dávných dobách člověk, a to tím, že sbíral její plody, bral je s sebou na své cesty a vysazoval na nových místech. Proto lze podle lískových keřů vysledovat, kudy vedly cesty civilizace.

ZAJÍMAVOSTI

Líska turecká ...

... je jednou z největších lísek, které rostou na naší zeměkouli, její nejbližší příbuznou je líska čínská

... poskytuje načervenalé pružné dřevo. Nábytek z lískového dřeva byl velmi módní na přelomu 19. a 20. století

... z větví se vyráběly hole a části dlouhých dýmek, kterým říkáme troubele

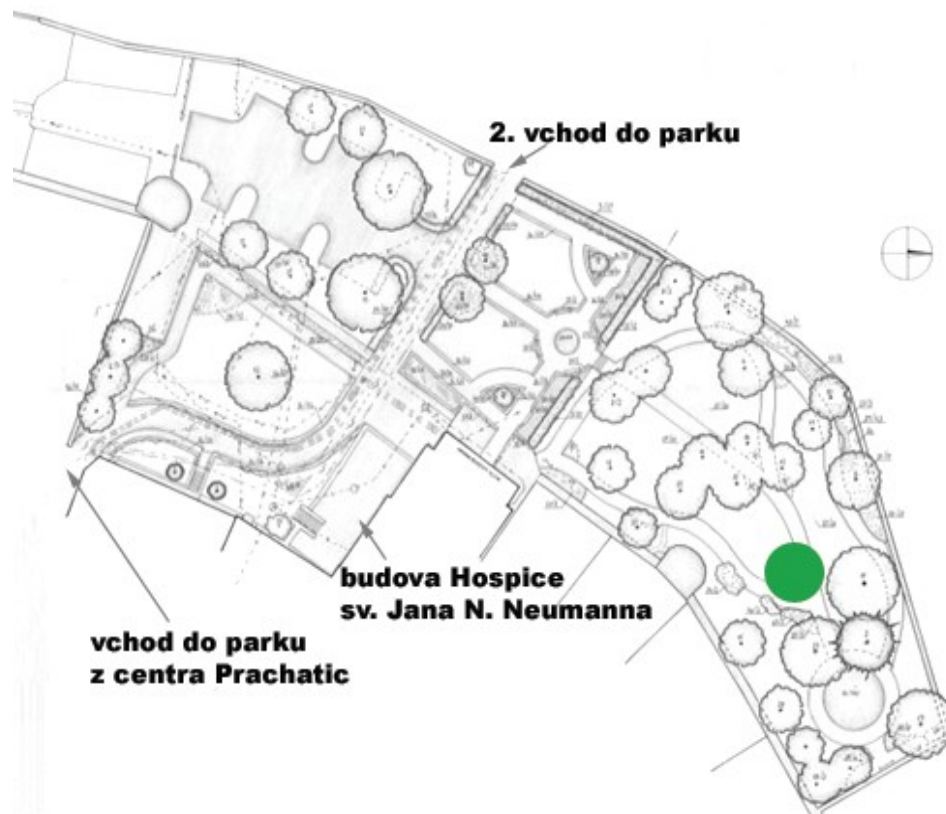
... úplně první líska turecká na našem území byla vysazena v Hluboké nad Vltavou v roce 1865

... dodnes je záhadou, jakým způsobem a v jakém období se líska turecká rozšířila po Evropě

... lískové keře nešířil jen člověk, ale také veverky, plši, myšice a hraboši, ptáci jako ořešníci, žluny, strakapoudi a brhlíci

... ochranný obal ukrývající oříšky lísky turecké je mnohem větší než obal u nás tolik hojně lísky obecné

KDE V PARKU POROSTE LÍSKA TURECKÁ

ZAMATOVALI JSTE SI ?

Kde byla vysazena první líska turecká na našem území?

Je lískové dřevo něčím významné?

Odkud se k nám rozšířila líska a kdo jejímu šíření napomohl?

Co znamená, že je líska jednodomá rostlina? Jak to poznáme?

Kdo všechno si pochutná na lískových oříšcích?

Je líska náročná na podmínky prostředí?

Co uvidíme zjara na lísce dřívě, květy nebo listy?

**Zdrojem obrazových podkladů je kniha: Coombes, A.J. 1992: Stromy.*

Liliovník tulipánokvětý

(Liriodendron tulipifera)
Čeleď šácholanovité

*Květ a listy s plodem liliovníku**

POPIS

- ♦ listnatý opadavý rychle rostoucí strom, který může být vysoký až 60 m, většina liliovníků však nepřekročí výškovou hranici 35 m
- ♦ dožívá se až 300 let
- ♦ koruna je široce rozložitá s větvemi až k zemi
- ♦ kůra je tmavě hnědá a ve stáří na ni najdeme velké množství suků
- ♦ světle zelené listy mají čtyři mělké laloky, tedy 2 laloky na konci a 2 laloky po stranách listu. Listy vytvářejí lyrovitý vzhled, řapíky jsou velmi dlouhé
- ♦ velké oboupohlavné květy připomínají tvarem tulipány (jsou dlouhé až 6 cm). Květy jsou tvořeny 6 okvětními lístky, které mají žlutozelenou až žlutou barvu s nádechem do oranžova. Každý květ je navíc složen ještě ze 3 kališních zelených ohnutých lístků, které brzy opadávají. Liliovník kvete od května do července
- ♦ plody (křídlaté nažky) vytváří vřetenovitá souplodí (více nažek pohromadě) o délce 6-8 cm

STANOVIŠTĚ

Vyžaduje slunná nebo jen mírně zastíněná teplé stanoviště, s mírně vlhkou hlinitou půdou. Naopak nesnáší suché a příliš mokré půdy.

ROZŠÍŘENÍ

Původní areál rozšíření se nachází v listnatých lesích jihovýchodní oblasti USA (v pásu začínajícím jižně od Floridy, pokračujícím na sever k Massachusetts). První zprávy o tom, že se liliovník dostal do Evropy se objevují v roce 1663, kdy začal být vysazován jako parkový a okrasný strom

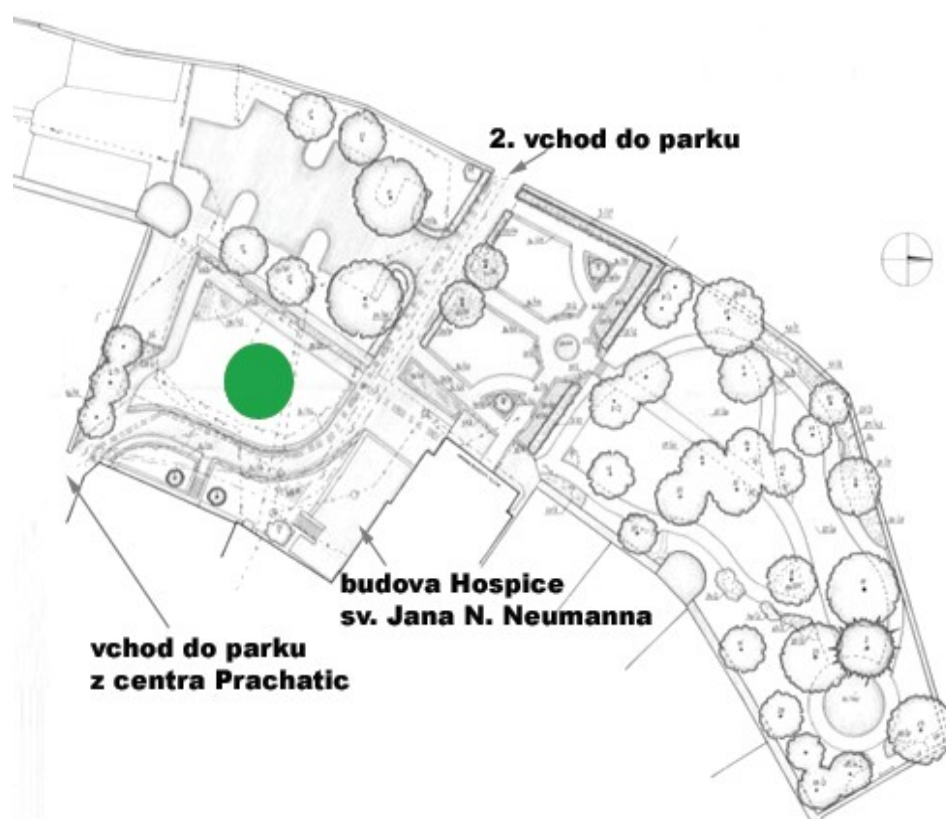
ZAJÍMAVOSTI

Liliovník tulipánokvětý...

... někdy můžeme zaslechnout místo liliovník označení lyrovník, v obou případech se jedná o stejný druh. Oficiálně platný název je však liliovník

... první strom na našem území byl vysazen roku 1865 v Hluboké nad Vltavou
... hořká kůra z mladých větví a kořenů se dříve využívala k tišení horeček (místo chininové kůry). Kůra však obsahuje jedovatou (alkaloidní) látku tulipiferin, která silně působí na srdce a ovlivňuje nervovou soustavu
... poskytuje lehké dřevo, které se snadno zpracovává, především je vhodné na zhotovování nábytku, různého nářadí a douškových krabiček
... na světě se vyskytují 2 druhy liliovníku – jeden pochází ze Severní Ameriky, druhý z Číny

KDE V PARKU POROSTE LILIOVNÍK TULIPÁNOKVĚTÝ

📖 ZAMATOVALI JSTE SI ?

Kdy a kde byl vysazen první exemplář liliovníku u nás?

Kde nachází oblast jeho původního výskytu?

Jak se jmenuje alkaloid, který obsahuje kůra liliovníku? K čemu se v minulosti využívala?

Co značí slovo liliovník?

Popište jaké má liliovník květy?

Z jakých konkrétních vlastností liliovníku byl odvozen jeho celý český název?

Z čeho jsou složena šiřticovitá vřetenovitá souplodí liliovníku?

**Zdrojem obrazových podkladů je kniha: Coombes, A.J. 1992: Stromy.*

Morušovník bílý (Morus alba)

Čeleď morušovníkovité

*Listy a plod morušovníku**

POPIS

- ♦ listnatý opadavý ovocný strom. Roste velice pomalu (3-5 m za 20 let), zřídka kdy dorůstá větší výšky než 17 m
- ♦ koruna je široká a kulatá
- ♦ kůra je velmi tvrdá a pevná, má oranžovohnědou barvu. Jak strom stárne zabarvuje se kůra pozvolna do červenohněda
- ♦ zubaté listy, které jsou vejčitého nebo okrouhlého tvaru, mohou být 20 cm dlouhé a 12 cm široké. Na podzim mění barvu z jasně zelené na zlatou
- ♦ nenápadně zelené květy v centimetrových chomáčcích jsou rozlišené na samčí a samičí. Obvykle je najdeme pohromadě na jednom stromu, ale mohou být i zvláště na dvou rostlinách. Morušovník bílý kvete od května do června.
- ♦ jedlým plodům říkáme moruše, jsou velké 2,5 cm a mohou být bílé nebo slabě růžové. Velmi se svým vzhledem podobají ostružinám. Plody zrají od srpna do září. Moruše ve skutečnosti není pravým plodem, ale plodenstvím, to znamená, že u nich dochází ke srůstu více drobných plodů (peckoviček) a stonku (vřetena), který zdužnatěl. Když sníme tedy jednu moruši, sníme ve skutečnosti několik plodů pohromadě spolu se stonkem

STANOVISŤE

Protože je teplomilnou rostlinou, jsou pro něj ideální ty oblasti, kde průměrná roční teplota neklesá pod 8°C. Nejlépe mu vyhovují prohřáté a dobře propustné půdy na mírných svazích. Nesnáší zamokřená a studená stanoviště.

ROZŠÍŘENÍ

Pochází z východní Asie, přesněji ze severní Číny a Koreje. Na naše území se dostal poprvé v roce 1627.

ZAJÍMAVOSTI

Morušovník bílý ...

... se na našem území pěstuje už několik staletí, můžeme objevit stromy, které jsou přes 200 let staré, v Evropě se nacházejí i mnohem starší exempláře např. 500 let staré

... se dříve pěstoval hlavně v blízkosti vinic, protože má rád stejné podmínky (např. teplo a půdu) jako vinná réva

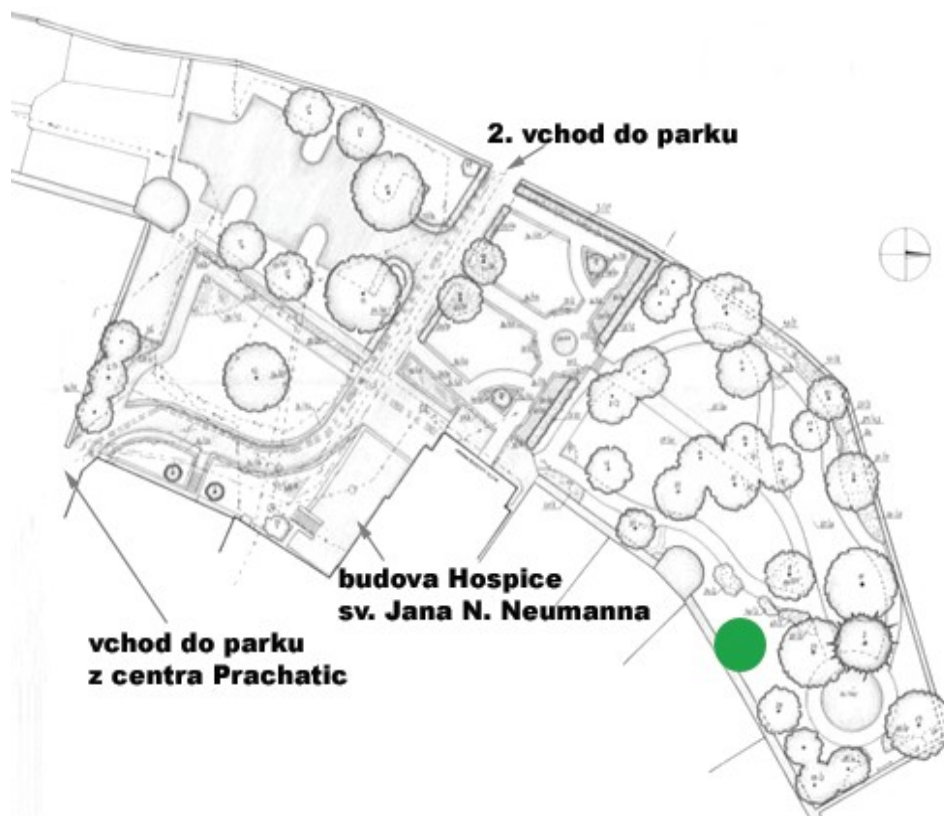
... proslul tím, že se bez něj neobejde výroba hedvábí. Jeho listy totiž požírají housenky motýla bource morušového, který než se zakuklí obtočí své kukly, kterým se říká kokony, jemným avšak pevným vláknem. Kokony se sbírají a vaří. Ze získaného vlákna se tkají hedvábné látky. Výrobu hedvábí znali Číňané už 2700 let př.n.l. a po staletí byla přísně střeženým tajemstvím. Legenda praví, že tajemství vyzradil mnich, který housenky bource morušového propašoval ve své bambusové holi za hranice Číny, tak se o vzniku a výrobě hedvábí postupně dozvěděla Evropa a ostatní části světa

... plody jsou léčivé, napomáhají snadnějšímu odkašlávání a regulují výšku hladiny cukru v krvi

... plody se sbírají jako ovoce, dávají jako náplně do koláčů nebo se nechávají zkvasit na morušové víno. Sušené moruše se dříve používaly jako sladidlo do různých kaší a dalších pokrmů

... plody obsahují velice účinné barvivo, které obtížně pouští. Díky tomu se dříve využívaly k barvení vína

KDE V PARKU POROSTE MORUŠOVNÍK BÍLÝ

📖 ZAMATOVALI JSTE SI ?

Co má morušovník společného s výrobou hedvábí?

Co je to moruše plod nebo plodenství?

Rostl by morušovník v zamokřené a prochladlé půdě? Proč?

Jakou bude mít list morušovníku barvu v létě a jakou na podzim?

Podle čeho na první pohled poznáte kůru mladého morušovníku?

Odkud se k nám dostal?

Jaké přibližné výšky doroste morušovník za 100 let?

**Zdrojem některých obrazových podkladů je kniha: Coombes, A.J. 1992: Stromy.*

Jeřáb ptačí (Sorbus aucuparia)

Čeleď růžovité

*Květ s listem a plod jeřábu**

POPIS

- ♦ listnatý, opadavý, až 20 m vysoký strom
- ♦ v mládí je kůra šedostříbrná a hladká, později je matně šedá a začínají se na ní objevovat jemné rýhy
- ♦ listům složených z 9-21 lístků říkáme listy lichozpeřené, každý lístek je na okrajích lehce zubatý. Listy mají na rubu světlezelenou a na líci tmavozelenou barvu, navíc jsou jednotlivé lístky na rubu chlupaté
- ♦ drobné bílé květy bývají běžně uspořádány do souboru květů - chocholíků. Chocholíky jsou 7-12 cm široké. Jeřáb kvete od května do června
- ♦ plodem jsou malvice, které běžně označujeme jako jeřabiny. Mají oranžovou až červenou barvu a sbírají se od srpna do září

STANOVIŠTĚ

Světlé lesy, paseky, štěrbiny skal, sousedství cest. Jeřáb není příliš náročný na podmínky svého stanoviště. Říká se mu průkopnická dřevina, protože může růst ve vlhkých i suchých půdách, na slunci i ve stínu

ROZŠÍŘENÍ

Roste skoro v celé Evropě a v části Asie, v různých nadmořských výškách. V České republice je hojný. Nenajdeme ho na však jihu Evropy, kde je pro něj příliš horko a na severu za hranicí polárního lesa. Jeřáb je v Evropě původní, roste ale i na západě Sibiře a v Malé Asii

ZAJÍMAVOSTI

Jeřáb ptačí ...

... v léčitelství je používají sušené plody i květy. Léčivé látky obsažené v jeřabinách působí na revma, proti průjmům a při zánětu horních cest dýchacích. Výtažky z květů působí proti exémům

... na rozdíl od sušených jeřabin, které mají léčivé vlastnosti, může požití čerstvých jeřabin způsobit otravu

... z jeřabin se připravují kompoty, marmelády, likéry, omáčky ke zvěřině a pálenka, které se říká jeřabinka

... v plodech jeřábu je 3x více vitamínu C než v citrusech

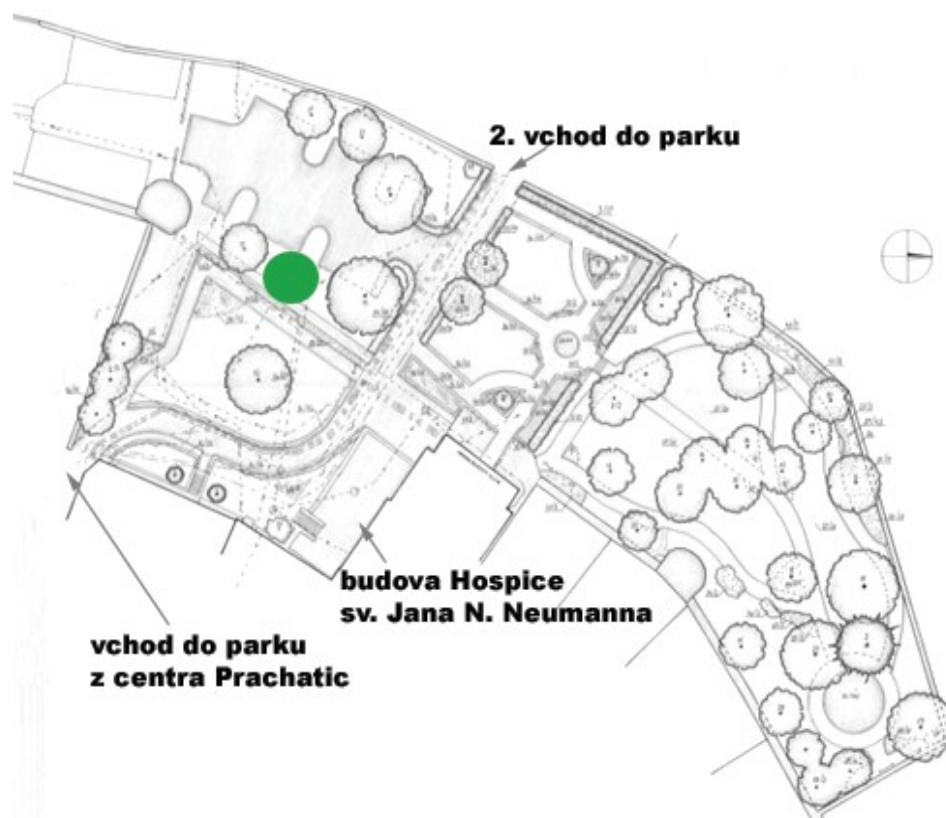
... po přemrznutí, když se mrazem zničí jejich jedovaté látky, jsou jeřabiny důležitou potravou lesní zvěře a ptactva

... dřevo jeřábu je tvrdé a ohebné, proto se například využívá k výrobě holí, násad, náradí, parket atd. Jeho nevýhodou je to, že není příliš trvanlivé. Svými vlastnostmi se podobá dřevu hrušňi

... snáze odolává nízkým teplotám, snese i mráz - 45 °C

... kůra jeřábu se dá využít na činění kůží

KDE V PARKU POROSTE JEŘÁB OBECNÝ

ZAMATOVALI JSTE SI ?

Co znamená, že je jeřáb průkopnická dřevina?

Co se stane, když vypijeme odvar ze sušených jeřabin a když sníme jeřabiny syrové?

Co jsou to jeřabiny a co je jeřabinka?

Do jakého útvaru (květenství) jsou nahloučené drobné bílé kvítky jeřábu, jak se mu správně říká?

Jeřabiny jsou peckovice, malvice nebo bobule?

V jakých světadílech je jeřáb doma?

Proč jeřabiny sbíráme?

**Zdrojem obrazových podkladů je kniha: Coombes, A.J. 1992: Stromy.*

Lípa srdčitá (Tilia cordata)

Čeleď lípovité

*Květy, plody a listy lípy**

POPIS

- ♦ lípa dorůstá až do výšky 30 m, obvod kmene je 1,5 metru, patří mezi listnaté opadavé stromy
- ♦ koruna je košatá a upravená
- ♦ kůra je tenká a hladká, v mládí má světlešedou barvu. Jak strom stárne mírně praská a tmavne
- ♦ listy jsou žilnaté a srdčité (podle srdčitého tvaru listů se lípa jmenuje), jsou 4-8 cm dlouhé a mají pilovitý okraj. Na rubu mají šedozelenou barvu, naopak na líci tmavozelenou. V místě setkání žilek vyrůstají na povrchu chomáčky rezavých chloupků. Podle chlupatých listů se lípa srdčitá spolehlivě odlišuje od ostatních druhů lip
- ♦ květy jsou žluté, bývají ve skupinkách po 4 až 10 a velmi pronikavě voní. Každý kvítek má 5 okvětních lístků. Lípa kvete od června do července
- ♦ plodům říkáme nažky, mají kulovitý nebo hruškovitý tvar a dají se prsty dobře smáchnout. Oříšky se šíří větrem

STANOVIŠTĚ

Roste ve vlhčích půdách s dostatkem živin. Vyhovuje jí dostatek slunečního svitu. Nesnáší znečištěné ovzduší. V krajině se často nachází osamocená nebo je součástí lipových alejí

ROZŠÍŘENÍ

Roste po celé Evropě od nížin do horských oblastí. Nemá ráda zimu, a proto se s ní neseznamujeme na severu Evropy například ve Švédsku, Norsku nebo Finsku.

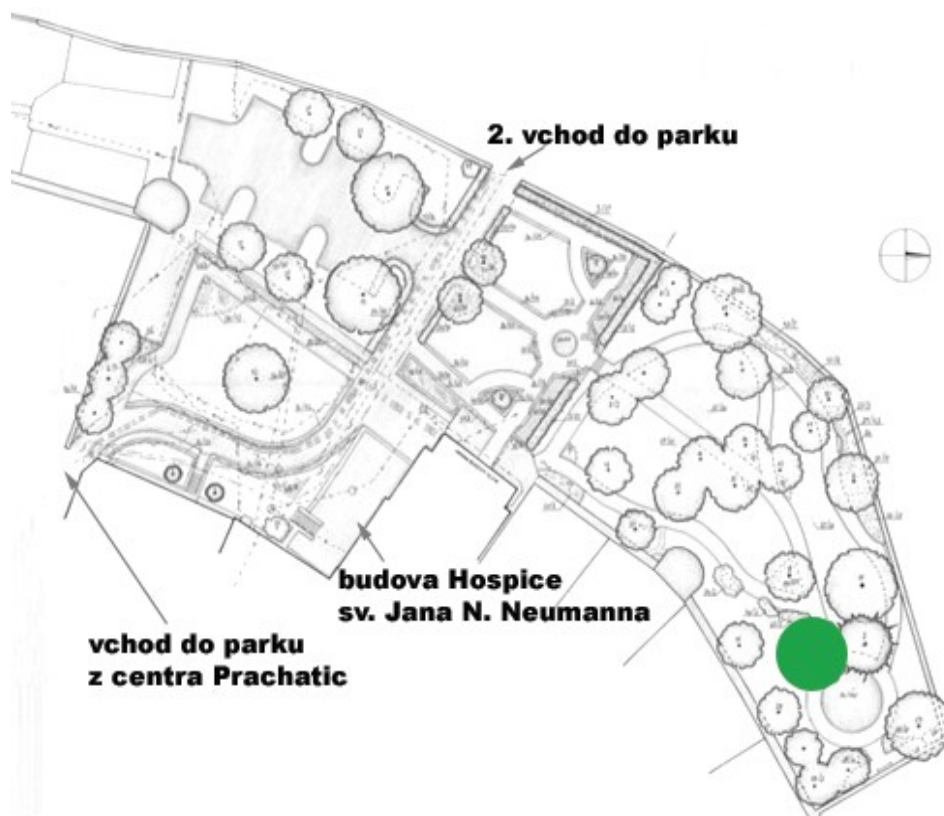
ZAJÍMAVOSTI

Lípa srdčitá ...

... je symbolem českého národa. Lipová větévka je vyšitá na standartě (vlajce) prezidenta České republiky

... bývá vysazována u lidských sídel, na návších, u kostelů a kapliček, často je památným stromem
 ... lipové dřevo si oblíbili řezbáři a truhláři, vyrábí se z něj například hudební nástroje, dřevěné loutky nebo tužky
 ... lipový květ je léčivý. Odvar z lipového květu pijeme, když jsme nastydlí, máme kašel a horečku, trpíme infekcí, zánětem močového měchýře nebo ledvin. Lipový čaj také podporuje chuť k jídlu
 ... z lipového lýka se v minulosti vyráběly střevíce, rohože nebo nádoby na obilí
 ... lípě srdčité se někdy také nesprávně říká lípa malolistá
 ... je významnou medonosnou rostlinou, lipový med je světle žlutý
 ... dožívá se až 500 let
 ... podle pověstí osidlovali lípy spravedliví a dobří duchové. Poutníci je pak vyhledávali, aby se pod nimi schovali před bouřkou, v domění, že do nich díky těmto dobrým duchům neuhodí blesk

KDE V PARKU POROSTE LÍPA SRDČITÁ

ZAMATOVALI JSTE SI ?

Co znamená, že je lípa medonosný strom?
 Jakou barvu mají její květy a listy?
 Proč se lípa jmenuje srdčitá?
 K čemu se využívá lipový květ a dřevo?
 Kde lípa nejčastěji roste?
 Čeho je symbolem?
 Vadí lípě znečištěné ovzduší a hodně sluníčka?

*Zdrojem obrazových podkladů je kniha: Coombes, A.J. 1992: Stromy.